

บทความวิจัย (Research Article)

ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชนอำเภอไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี

Factors Influencing Dengue Hemorrhagic Fever Preventive Behavior of People in Sainoi District
Nonthaburi Province

นายประสพ ศรีอินทร์สุทธิ

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลวัดคลองเจ้า

นางศิริพร ศรีอินทร์สุทธิ

โรงเรียนวัดสะพานสูง (รถไฟนุเคราะห์)

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับของการรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรคไข้เลือดออก การรับรู้ความรุนแรงของโรคไข้เลือดออก การรับรู้ผลลัพธ์ของการป้องกันโรคไข้เลือดออก การรับรู้ความสามารถตนเองในการป้องกันโรคไข้เลือดออก พฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชน อำเภอไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี และ 2) ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชน อำเภอไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี กลุ่มตัวอย่างเป็นประชาชนที่อาศัยในอำเภอไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี จำนวนทั้งสิ้น 381 คน เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป ค่าสถิติที่ใช้ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับของการรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรคไข้เลือดออก การรับรู้ความรุนแรงของโรคไข้เลือดออก การรับรู้ผลลัพธ์ของการป้องกันโรคไข้เลือดออก การรับรู้ความสามารถตนเองในการป้องกันโรคไข้เลือดออก พฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชน อำเภอไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับสูง 2) ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชน อำเภอไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี คือ ปัจจัยด้านการได้รับคำแนะนำจากบุคลากรสาธารณสุข มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ 1) การนำผลการวิจัยไปใช้ ควรจัดกิจกรรมเพื่อสร้างการรับรู้ความสามารถตนเอง และการรับรู้ความรุนแรงของโรค เพื่อให้ประชาชนเกิดพฤติกรรมป้องกันโรคไข้เลือดออกที่ถูกต้อง 2) บุคลากรสาธารณสุขและอาสาสมัครสาธารณสุขมีบทบาทสำคัญในการให้คำแนะนำในการป้องกันโรคไข้เลือดออกแก่ประชาชนเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมป้องกันโรคไข้เลือดออกอย่างต่อเนื่อง 3) สามารถนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในกลุ่มเป้าหมายอื่นๆ ในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพเพื่อป้องกันโรคอื่นๆ ได้ตามความเหมาะสม

คำสำคัญ : พฤติกรรมการป้องกันโรค โรคไข้เลือดออก

Abstract

This research aimed to 1) study the level of perceived susceptibility, severity, and outcomes of dengue hemorrhagic fever (DHF), self-efficacy in DHF prevention, and preventive behaviors for DHF in the citizen of Sainoi, Nonthaburi, and 2) determine factors affecting preventive behaviors for DHF in the citizen of Sainoi, Nonthaburi. 381 samples were selected from the citizen of Sainoi, Nonthaburi. Data collection was done using questionnaire, and analysis was done using software packages. Statistical tools used include percentages, means, standard deviations, and stepwise multiple regression analysis.

The results were as follows:

1) The level of perceived susceptibility, severity, and outcomes of DHF, self-efficacy in DHF prevention, and preventive behaviors for DHF in the citizen of Sainoi, Nonthaburi is generally high.

2) An important factor contributing to the preventive behaviors for DHF in citizen of Sainoi, Nonthaburi is the advice given by public health employee with a statistical significance of 0.05.

Suggestion

1. According to the result from this research, public service activities that teach citizen about their own self-efficacy and the severity of DHF should be organized to build and improve correct preventive behaviors.

2. Public health employee and volunteers have important roles in advising citizen and ensuring long term improvement of preventive behavior for DHF.

3. The result of this research can be applied to other target groups in adjusting preventive behavior of other diseases as appropriate.

Keyword: Preventive Behaviors, Dengue Hemorrhagic Fever

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยเป็นประเทศที่ตั้งอยู่ในเขตร้อนชื้น และมีสภาพภูมิประเทศที่เหมาะสมแก่การเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ยุงนาชนิด ประชาชนส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในเขตชนบท มีการประกอบอาชีพทำนา ทำสวน ทำไร่ที่ต้องสัมผัสกับยุงเสมอ จากการดำเนินงานด้านการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกที่ผ่านมาพบว่าโรคไข้เลือดออกยังคงเป็นปัญหาที่สำคัญของประเทศ ที่จะต้องมีการกำหนดแนวทางในการป้องกันและควบคุมโรคร่วมกันระหว่างภาครัฐและเอกชน เนื่องจากผลกระทบและภาวะแทรกซ้อนจากโรคไข้เลือดออกมีความรุนแรงต่อระบบสุขภาพ และงานด้านสาธารณสุข ก่อให้เกิดการเจ็บป่วยของประชาชนเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ยังส่งผลกระทบต่อภาวะทางเศรษฐกิจและครอบครัวในเรื่องของการเสียเวลารวมทั้งค่าใช้จ่ายในการดูแลรักษาพยาบาล

โรคไข้เลือดออกไม่ใช่โรคที่เกิดขึ้นใหม่ แต่ยังคงระบาดที่ก่อให้เกิดปัญหาอย่างต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบันนี้ ในปี พ.ศ. 2565 ประเทศไทยพบว่ามีจำนวนผู้ป่วยที่ป่วยด้วยโรคไข้เลือดออกจำนวน 45,145 ราย คิดเป็นอัตราป่วยเท่ากับ 68.22 ต่อแสนประชากร และมีผู้เสียชีวิต จำนวน 29 ราย อำเภอไทรน้อยพบไข้เลือดออกในปี พ.ศ. 2561 จำนวน 65 ราย พ.ศ. 2562 จำนวน 15 ราย พ.ศ. 2563 จำนวน 8 ราย พ.ศ. 2564 จำนวน 1 ราย และ พ.ศ. 2565 จำนวน 7 ราย คิดเป็นอัตรา 42.58 10.02 5.52 0.70 และ 5.07 ต่อแสนประชากรตามลำดับ (ระบบคลังข้อมูลด้านการแพทย์ Health Data Center (HDC) จังหวัดนนทบุรี , 2566)

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมในการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชนอำเภอไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี และในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดทฤษฎี PRECEDE PROCEED Framework (Green et al., 1980) มาใช้เป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชนอำเภอไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการอธิบายการเกิดพฤติกรรมที่มีหลายๆ ปัจจัยมาเกี่ยวข้อง และสามารถนำผลการวิจัยมาใช้เป็นแนวทางในการป้องกันโรคไข้เลือดออกให้แก่ประชาชนอำเภอไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลส่วนบุคคล ระดับการรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรคไข้เลือดออก การรับรู้ความรุนแรงของโรคไข้เลือดออก การรับรู้ผลลัพธ์ของการป้องกันโรคไข้เลือดออก การรับรู้ความสามารถของตนเองในการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชน และพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชนอำเภอไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี

2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชน อำเภอไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

ปัจจัยนำ

- ข้อมูลส่วนบุคคล : เพศ อายุ ศาสนา
- สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ
- รายได้ จำนวนสมาชิกในครอบครัว ระยะเวลา
- อาศัยในชุมชน
- การรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรค
- ไข้เลือดออก
- การรับรู้ความรุนแรงของโรคไข้เลือดออก
- การรับรู้ผลลัพธ์ของการป้องกันโรค
- ไข้เลือดออก
- การรับรู้ความสามารถของตนเองในการ
- ป้องกันโรคไข้เลือดออก

ปัจจัยเอื้อ

- ความพอเพียงของทรัพยากรในการป้องกัน
- โรคไข้เลือดออก

ปัจจัยเสริม

- การได้รับคำแนะนำในการป้องกันโรค
- ไข้เลือดออกจากบุคลากรสาธารณสุข
- การได้รับคำแนะนำในการป้องกันโรค
- ไข้เลือดออกจากอาสาสมัครสาธารณสุข
- การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรค
- ไข้เลือดออก

พฤติกรรมกรรมการป้องกันโรค
ไข้เลือดออกของประชาชน
อำเภอไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี

วิธีการดำเนินการ

การดำเนินการวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) โดยมีประชากรเป็นประชาชนที่อาศัยอยู่ในอำเภอไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี จำนวน 45,360 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในอำเภอไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี ที่กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ เครจซี และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) จำนวนทั้งสิ้น 381 คน โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างเป็นระบบ โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกอาสาสมัครเข้าร่วมโครงการ (Inclusion criteria) เป็นประชาชนอำเภอไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี ที่สมัครใจเข้าร่วมโครงการวิจัยและอาศัยในพื้นที่ไม่น้อยกว่า 1 ปี

การได้รับพิจารณาเห็นชอบจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนนทบุรี เอกสารเลขที่ 15/2566 ลงวันที่ 26 พฤษภาคม 2566

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยทำหนังสือขออนุญาตถึงผู้อำนวยการโรงพยาบาลไทรน้อย และผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จำนวน 11 แห่ง ในเขตอำเภอไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี และเพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่รับผิดชอบ ระหว่างเดือน มิถุนายน 2566 ถึง เดือน กรกฎาคม 2566

2. ผู้วิจัยชี้แจงรายละเอียดการทำวิจัยแก่ผู้อำนวยการโรงพยาบาลไทรน้อย และผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จำนวน 11 แห่ง โดยผู้วิจัยเข้าไปประสานงานกับผู้อำนวยการโรงพยาบาลไทรน้อย และผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลด้วยตนเอง เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลในการทำวิจัย

3. ลงพื้นที่แจกแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่าง ในช่วงเดือนมิถุนายน 2566 ถึง เดือนกรกฎาคม 2566

4. ตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูล que เก็บรวบรวมก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามที่มีข้อความประกอบด้วย 6 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรคไข้เลือดออก การรับรู้ความรุนแรงของโรคไข้เลือดออก การรับรู้ผลลัพธ์ของการป้องกันโรคไข้เลือดออก การรับรู้ความสามารถของตนเองในการป้องกันโรคไข้เลือดออก ส่วนที่ 3 แบบสอบถามความพอเพียงของทรัพยากรในการป้องกันโรค ส่วนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับการได้รับคำแนะนำจากบุคลากรสาธารณสุข แบบสอบถามเกี่ยวกับการได้รับคำแนะนำจากอาสาสมัครสาธารณสุข ส่วนที่ 5 แบบสอบถามการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก และส่วนที่ 6 แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออก

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ โดยเลือกสถิติ ที่เหมาะสมกับลักษณะของข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์การถดถอย พหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

ผลการศึกษา

1. ปัจจัยนำ

1.1 ข้อมูลส่วนบุคคลผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 381 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง 308 คน คิดเป็นร้อยละ 80.8 มีอายุ 50 ปี ขึ้นไป จำนวน 217 คน คิดเป็นร้อยละ 57 นับถือศาสนาพุทธ จำนวน 357 คน คิดเป็นร้อยละ 93.7 สถานภาพสมรส จำนวน 183 คน คิดเป็น ร้อยละ 48.0 อาชีพรับจ้าง จำนวน 236 คน คิดเป็น ร้อยละ 61.9 และเคยมีประสบการณ์ในการมีผู้ป่วยไข้เลือดออกในชุมชน จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 14.2

1.2 การรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรคไข้เลือดออก มีคะแนนเฉลี่ยภาพรวมอยู่ในระดับสูง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.47 โดยข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ “ท่าน และทุกคนในครอบครัว มีโอกาสเป็นโรคไข้เลือดออกได้” คะแนนเฉลี่ย 4.99 รองลงมา คือ “ยุ่งลายสามารถนำเชื้อโรคไข้เลือดออกมาสู่ท่านและสมาชิกในครอบครัวได้” มีคะแนนเฉลี่ย 4.98 ข้อที่มีคะแนนต่ำที่สุดคือ “การสวมเสื้อแขนยาว กางเกงขายาวสามารถช่วยป้องกันยุ่งลายที่เป็นสาเหตุของไข้เลือดออกมากัดได้” โดยมีคะแนนเฉลี่ย 2.91 จากคะแนนเต็ม 5 คะแนน

1.3 การรับรู้ความรุนแรงของโรคไข้เลือดออก ภาพรวมมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.89 ข้อที่มีคะแนนสูงสุด ได้แก่ “การป่วยด้วยโรคไข้เลือดออกจะทำให้เสียเวลาในการประกอบอาชีพหาเลี้ยงครอบครัว” และ “ผู้ที่ป่วยด้วยโรคไข้เลือดออกสามารถเสียชีวิตได้” มีคะแนนเฉลี่ย 4.97 รองลงมา คือ “คนที่เคยป่วยด้วยโรคไข้เลือดออกแล้ว ถ้าเป็นซ้ำอาการจะรุนแรงกว่าครั้งแรกได้” มีคะแนนเฉลี่ย 4.95 ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ “โรคไข้เลือดออกไม่มีารรักษาโดยเฉพาะมีแต่การรักษาโรคตามอาการเท่านั้น” โดยมีคะแนนเฉลี่ย 4.79 จากคะแนนเต็ม 5 คะแนน

1.4 การรับรู้ผลลัพธ์ของการป้องกันโรคไข้เลือดออก มีคะแนนเฉลี่ยภาพรวมอยู่ในระดับสูง โดยมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.92 ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ “การใส่สารเคมีกำจัดลูกน้ำยุ่งลาย สามารถป้องกันการเกิดโรคไข้เลือดออกได้” มีคะแนนเฉลี่ย 4.96 รองลงมา คือ “การสำรวจและกำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ลูกน้ำยุ่งลายทุกสัปดาห์จะสามารถป้องกันโรคไข้เลือดออกได้” และ “การจุดยากันยุง ฉีดสเปรย์ไล่ยุง ทายากันยุงหรือใช้ไม้ตียุงไฟฟ้าสามารถป้องกันไม่ให้ยุ่งลายกัดได้” โดยมีคะแนนเฉลี่ยเป็น 4.95 ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ “การทาโลชั่นกันยุง สวมเสื้อแขนยาว กางเกงขายาว สามารถป้องกันไม่ให้ยุ่งลายกัดได้” มีคะแนนเฉลี่ย 4.80 จากคะแนนเต็ม 5 คะแนน

1.5 การรับรู้ความสามารถของตนเองในการป้องกันโรคไข้เลือดออก มีคะแนนเฉลี่ยภาพรวมอยู่ในระดับสูง โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.91 ข้อที่มีคะแนนสูงสุด ได้แก่ “ดูแลภายในบ้านให้สะอาด โล่ง แสงสว่างเข้าถึง ไม่เป็นที่พักเกาะของยุ่งลาย มีคะแนนเฉลี่ย 4.96 รองลงมา คือ “จุดยากันยุง ฉีดสเปรย์ไล่ยุง ทายากันยุงหรือใช้ไม้ตียุงไฟฟ้าเพื่อป้องกันยุ่งลายกัด” และ “กำจัดภาชนะที่มีน้ำขังบริเวณบ้าน เช่น กระบอง ขวด ยางรถยนต์ กะลามะพร้าว ฯลฯ เพื่อป้องกันการเกิดน้ำขังเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ยุ่งลาย” มีคะแนนเฉลี่ย 4.95

ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ “สำรวจภาชนะที่มีน้ำแข็งเพื่อหาอุณหภูมิของน้ำแข็งละลายทุก 7 วัน” มีคะแนนเฉลี่ย 4.77 จากคะแนนเต็ม 5 คะแนน

2. ปัจจัยเอื้อ

2.1 ความพอเพียงของทรัพยากรในการป้องกันโรคไข้เลือดออก ภาพรวมอยู่ในระดับสูง โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.91 ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ “ฝาปิดภาชนะกักเก็บน้ำ เช่น โอ่งน้ำ ถังน้ำ ฯลฯ ในครัวเรือนมีครบทุกภาชนะ” มีคะแนนเฉลี่ย 2.96 รองลงมา คือ “มุ้งหรือมุ้งลวดเพื่อป้องกันยุงลายมากัดบุคคลในครอบครัว” และ “ความเพียงพอของการฉีดพ่นสารเคมีกำจัดยุงลายตัวแก่จากหน่วยงานของรัฐเพื่อป้องกันโรคและเมื่อเกิดโรคไข้เลือดออกระบาด” มีคะแนนเฉลี่ย 2.95 ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ “ยาทากันยุง ยาจุดกันยุง สเปรย์พ่นยุง ที่ได้รับจากหน่วยงานภาครัฐเพื่อป้องกันและเมื่อเกิดโรคไข้เลือดออกระบาด” โดยมีคะแนนเฉลี่ย 2.78 จากคะแนนเต็ม 3 คะแนน

3. ปัจจัยเสริม

3.1 การได้รับคำแนะนำในการป้องกันไข้เลือดออกจากบุคลากรสาธารณสุข ภาพรวมอยู่ในระดับสูง โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.95 ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ “บุคลากรสาธารณสุขแนะนำเมื่อพบว่ามีผู้ป่วยไข้เลือดออกในชุมชนให้สมาชิกในครอบครัวป้องกันตนเองไม่ให้ยุงลายมากัดอย่างเคร่งครัด” มีคะแนนเฉลี่ย 2.99 รองลงมา คือ “บุคลากรสาธารณสุขแนะนำให้เปลี่ยนทรายกำจัดลูกน้ำในภาชนะกักเก็บน้ำใช้เพื่อกำจัดลูกน้ำทุก 3 เดือน” มีคะแนนเฉลี่ย 2.98 ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ บุคลากรสาธารณสุขแนะนำให้สำรวจภาชนะกักเก็บน้ำเพื่อหาอุณหภูมิของน้ำและกำจัดทิ้งทุก 7 วัน โดยมีคะแนนเฉลี่ย 2.89 จากคะแนนเต็ม 3 คะแนน

3.2 การได้รับคำแนะนำจากอาสาสมัครสาธารณสุข ภาพรวมอยู่ในระดับสูง โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.92 ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ “อาสาสมัครสาธารณสุขแนะนำให้นอนกางมุ้งหรือนอนห้องที่มีมุ้งลวดเมื่อสมาชิกในครอบครัวนอนในเวลากลางวัน” มีคะแนนเฉลี่ย 2.97 รองลงมา คือ “อาสาสมัครสาธารณสุขแนะนำให้สำรวจภาชนะกักเก็บน้ำเพื่อหาอุณหภูมิของน้ำและกำจัดทิ้งทุก 7 วัน” โดยมีคะแนนเฉลี่ย 2.96 ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ “อาสาสมัครสาธารณสุขแนะนำให้เปลี่ยนทรายกำจัดลูกน้ำในภาชนะกักเก็บน้ำใช้เพื่อกำจัดลูกน้ำทุก 3 เดือน” มีคะแนนเฉลี่ย 2.87 จากคะแนนเต็ม 3 คะแนน

3.3 การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก ภาพรวมอยู่ในระดับสูง โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.89 ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ “จากหนังสือ/วารสาร” มีคะแนนเฉลี่ย 2.93 รองลงมา คือ “สื่ออิเล็กทรอนิกส์/สื่อออนไลน์ เช่น ไลน์ เฟสบุ๊ค ยูทูป ฯลฯ และจากผู้นำชุมชน” มีคะแนนเฉลี่ย 2.91 ส่วนข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ “ได้รับความรู้จากแผ่นพับ/โปสเตอร์ และอาสาสมัครสาธารณสุข” ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ย 2.86 จากคะแนนเต็ม 3 คะแนน

4. พฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชนอำเภอไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี อยู่ในระดับสูง โดยมีคะแนนเฉลี่ย 4.87 ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ “การนอนในมุ้งหรือนอนห้องที่มีมุ้งลวด

เวลานอนกลางวัน” มีคะแนนเฉลี่ย 4.94 รองลงมา คือ “พฤติกรรมในการสำรวจภาชนะน้ำแข็งบริเวณบ้านเพื่อหาลูกน้ำยุงลายทุก 7 วัน และเมื่อพบว่า มีผู้ป่วยไข้เลือดออกในชุมชนท่านปฏิบัติเพื่อป้องกันไม่ให้ยุงลายมากัดอย่างเคร่งครัด” และ “ดูแลภายในบ้านให้สะอาด โลง แสงสว่างเข้าถึง ไม่เป็นที่พักเกาะของยุงลาย” มีคะแนนเฉลี่ย 4.90 ส่วนข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ “ล้างทำความสะอาดภาชนะน้ำแข็งที่ไม่ได้ปิดฝาหรือปล่อยปลากินลูกน้ำทุก 7 วัน” โดยมีคะแนนเฉลี่ย 3.88 จากคะแนนเต็ม 5 คะแนน

5. ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชนอำเภอไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี ได้แก่ ปัจจัยด้านการได้รับคำแนะนำจากบุคลากรสาธารณสุขอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นำเสนอดังตาราง

ตาราง 1 การวิเคราะห์ผลการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise multiple regression analysis) โดยแสดงปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออก

ตัวแปรอิสระ	B	Std.Error	Beta	t	Sig
X6 (การได้รับคำแนะนำในการป้องกันโรคไข้เลือดออกจากบุคลากร)	.088	.042	.108	2.097	.037
a (Constant)	1.800	.257		7.000	.000
R = .284 Adjusted R Square = .061 1.000					
F = 4.066** R Square = .080					
Std. Error Square = .046					

**p < .05

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถนำมาสร้างสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบได้ดังนี้

$$\text{สมการ } Y = a + B_n(X_n)$$

$$Y = 1.800 + .088 X_6$$

จากตารางที่ 1 พบว่า การได้รับคำแนะนำจากบุคลากรสาธารณสุขสามารถอธิบายพฤติกรรม การป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชน อำเภอไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี ได้ร้อยละ 8.8 สำหรับตัวแปรอื่นๆ แม้ว่าจะไม่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชน อำเภอไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี แต่ตัวแปรอิสระทั้งหมดสามารถอธิบายพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชน อำเภอไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี ร่วมกันได้ร้อยละ 6.1

อภิปรายผล

การวิจัยในครั้งนี้ มีผลการศึกษาที่สามารถอภิปรายได้ 2 ส่วนดังนี้

1. ระดับของการรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรคไข้เลือดออก การรับรู้ความรุนแรงของโรคไข้เลือดออก การรับรู้ผลลัพธ์ของการป้องกันโรคไข้เลือดออก และการรับรู้ความสามารถของตนเองในการป้องกันโรคไข้เลือดออก โดยพบว่า การรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรคไข้เลือดออกอยู่ในระดับสูง โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.74 การรับรู้ความรุนแรงของโรคไข้เลือดออกอยู่ในระดับสูง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.89 การรับรู้ผลลัพธ์ของการป้องกันโรคไข้เลือดออกอยู่ในระดับสูง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.92 การรับรู้ความสามารถตนเองในการป้องกันโรคไข้เลือดออกอยู่ในระดับสูง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.91 จากคะแนนเต็ม 5 คะแนน แสดงให้เห็นว่าประชาชนอำเภอไทรน้อยมีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านไข้เลือดออกในด้านต่างๆ ได้เป็นอย่างดี ทั้งในด้านความเสี่ยงต่อการเกิดโรค ผลลัพธ์ของการป้องกันโรคไข้เลือดออก และมีความสามารถในการป้องกันโรคไข้เลือดออก สอดคล้องกับการศึกษาของ วิจิตรดา ดวงขยาย และเทียนทอง ต๊ะแก้ว (2558) ที่ศึกษา พบว่า อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ตำบลสบง อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา มีการรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรคไข้เลือดออก มีการรับรู้ความรุนแรงของโรคไข้เลือดออก อยู่ในระดับมาก มีการรับรู้ผลลัพธ์ของการป้องกันโรคไข้เลือดออก อยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับผลการวิจัยของไกรศิลป์ ศิริวิบุรณ์ และศิริรัตน์ ภัฏจา (2564) ที่ศึกษาพบว่า อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน มีการรับรู้ความสามารถตนเองในการป้องกันโรคไข้เลือดออก อยู่ในระดับสูง

ในด้านของพฤติกรรมการดูแลตนเองในการป้องกันโรคไข้เลือดออก พบว่า พฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกอยู่ในระดับสูง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.87 จากคะแนนเต็ม 5 คะแนน แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการป้องกันที่ถูกต้องเหมาะสมในการป้องกันโรคไข้เลือดออก สอดคล้องกับ รัชฎาภรณ์ มีคุณ และคณะ (2562) ที่ศึกษาพบว่า ประชาชนบ้านหนองอีเป้า ตำบลขอนแก่น อำเภอภูดง จังหวัดอุดรธานี มีพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกอยู่ในระดับสูงเช่นเดียวกัน

2. ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชนอำเภอไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัย พบว่า การได้รับคำแนะนำจากบุคลากรสาธารณสุขมีผลทางบวกต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชน อำเภอไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ สามารถอธิบายได้ว่าเมื่อบุคคลได้รับคำแนะนำจากบุคคลอื่น จะทำให้บุคคลกระทำพฤติกรรมป้องกันโรค (Green et al,1980) ดังนั้น ประชาชนอำเภอไทรน้อย จังหวัดนนทบุรีได้รับคำแนะนำในการป้องกันโรคไข้เลือดออกจากอาสาสมัครสาธารณสุขเพิ่มขึ้น จะมีพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกเพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ รัชฎาภรณ์ มีคุณ และคณะ (2562) ที่ศึกษาพบว่า ปัจจัยเสริมคือ การได้รับคำแนะนำจากอาสาสมัครสาธารณสุข มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการป้องกัน และควบคุมโรคไข้เลือดออกของประชาชนบ้านหนองอีเป้า ตำบลขอนแก่น อำเภอภูดง จังหวัดอุดรธานี และผลการวิจัยของ

ชนิดา มัทวางกูร และคณะ (2559) ที่ศึกษาพบว่า การสนับสนุนจากอาสาสมัครประจำหมู่บ้านมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการป้องกัน และควบคุมโรคไข้เลือดออกของประชาชน ในพื้นที่รับผิดชอบของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลสายสี จังหวัดสมุทรสาคร

ดังนั้น ประชาชนอำเภอไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี หากได้รับคำแนะนำในการป้องกันโรคไข้เลือดออกจากบุคลากรสาธารณสุขเพิ่มขึ้น น่าจะส่งผลให้มีพฤติกรรมป้องกันโรคไข้เลือดออกได้อย่างถูกต้องเหมาะสมมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ควรจัดกิจกรรมเพื่อสร้างการรับรู้ความสามารถตนเองและการรับรู้ความรุนแรงของโรคไข้เลือดออก เช่น การประชุมแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การใช้ตัวแบบบุคคลที่มีพฤติกรรมป้องกันโรคไข้เลือดออกถูกต้อง เพื่อให้ประชาชนอำเภอไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี เกิดพฤติกรรมป้องกันโรคไข้เลือดออกที่ถูกต้องยิ่งขึ้น

1.2 บุคลากรสาธารณสุขและอาสาสมัครสาธารณสุขควรให้คำแนะนำในการป้องกันโรคไข้เลือดออกแก่หัวหน้าครัวเรือนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมป้องกันโรคไข้เลือดออกอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า การได้รับคำแนะนำในการป้องกันโรคไข้เลือดออกจากอาสาสมัครสาธารณสุข และการได้รับคำแนะนำในการป้องกันโรคไข้เลือดออกจากบุคลากรสาธารณสุขมีผลทางบวกต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชนอำเภอไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรนำตัวแปรที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชนอำเภอไทรน้อย จังหวัดนนทบุรีจากการวิจัยครั้งนี้ เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ในกลุ่มเป้าหมายอื่นตามความเหมาะสม

2.2 ควรนำแนวคิดทฤษฎีอื่นๆ และการทบทวนงานวิจัยเกี่ยวข้องมาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออก เพื่อหาสาเหตุของพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชนอำเภอไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี ทั้งนี้เพื่อให้สามารถหาสาเหตุของพฤติกรรมและความสามารถของตัวแปรในการอธิบายพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชนอำเภอไทรน้อย จังหวัดนนทบุรีได้ครอบคลุมและครบถ้วนยิ่งขึ้น อันจะสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ไกรศิลป์ ศิริวิบุรณ์, และศิริรัตน์ กัญญา. (2564). การศึกษาระดับความรู้ การรับรู้ และพฤติกรรมการดำเนินงาน ควบคุม ป้องกันโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน. *วารสารโรงพยาบาลแพร่*, 29(1), 129-138.
- ชนิดา มัททวงกูร, ปรียานุช พลอยแก้ว, อโนทัย ถวัลย์เสรีวัฒนา, อัมพร สิทธิจิต, และอรรณเดช น้อยสิริวัฒนา. (2559). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของประชาชน ในพื้นที่รับผิดชอบของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลสายสี จังหวัดสมุทรสาคร. *วารสารพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม*, 18(34), 34-48.
- รัชฎาภรณ์ มีคุณ, กรรณิกา สาสีอาจ, และชลการ ทรงศรี. (2562). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกัน และควบคุมโรคไข้เลือดออกของประชาชนบ้านหนองอีบัว ตำบลหนองยาง อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี. *วารสารการพยาบาล สุขภาพและการศึกษา*, 2(2), 26-34.
- วิจิตรา ดวงขาย, และเทียนทอง ต๊ะแก้ว. (2558). ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้เรื่องโรคไข้เลือดออกกับ พฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ตำบลสบง อำเภอกู่ช้าง จังหวัดพะเยา. *วารสารบทความ กลุ่มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี*, 6(1), 431- 440.
- HDC จังหวัดนนทบุรี. (2566, 3 เมษายน). *กลุ่มรายงานมาตรฐาน >> สาเหตุการป่วย/ตาย*. สำนักงานสาธารณสุข จังหวัดนนทบุรี.https://nbi.hdc.moph.go.th/hdc/reports/page.php?cat_id=491672679818600345\dc1833920051b2
- Green, L. W., Kreuter, M. W., Deeds, S., & Partridge, K. (1980). *Health Education Planning : A Diagnostic Approach*. California : Mayfield Publishing.
- Krejcie, R.V., & D.W. Morgan. (1970). "Determining Sample Size for Research Activities " *Educational and Psychological Measurement*. 30(3) : 607-610.